

Amb la seva filla Maria

— P O E S I A —

— Homenatge a la novel·lista i poetessa empordanesa Maria dels Angels Vayreda.

— Li fou tributat per les poetesses catalanes, en el paratge del «Mas Ventós», camí de Sant Pere de Roda, i al propi Monestir, el dia 6 de juliol del 1975.

El marc del «Mas Ventós» fet poesia; constant d'ençà del dia en què Déu creà aquest formós indret de la natura, allà on el camí a Sant Pere de Roda ja mostra, a la seva dreta, tota la badia de Roses feta teló de fons d'un paratge de somni, i on uns homes, construïren ja fa molts anys aquesta casa que s'adaptava a la perfecció al paisatge que l'envolta, va servir en els primer dies del mes de juliol de Parnaso per a reunir als amics de la poesia, per tal de retre homenatge a Maria dels Angels Vayreda.

En una de les parets del mas, d'esquena a tramuntana i mirant el nostre Mediterrà, es procedí a la descoberta d'una làpida de ceràmica, en la qual hi ha gravats aquests versos originals de l'homentjada, que diuen:

ELS VERDS DE L'EMPORDÀ

Si per atzar passeu per l'Empordà
veureu tants verds que no els podreu comptar.

El verd tremoladís, adolescent
que es gronxa en els pollancre del torrent.

El verd rosat que espurna el tamariu
i anuncia les tardes de l'estiu.

El verd de les bardisses, aspre i tosc,
que va del verd més clar al verd més fosc.

El verd del prat que regalima llum
i quan la dalla hi passa treu perfum.

El verd de l'olivera platejat
que duu a la plana un to d'austeritat.

El verd erecte, fosc, el que té més
desig de flamejar sobre els xiprers.

El verd dels plàtans que posava un fris
d'ombra i frescor als camins d'aquest país.

El verd del mar que entranya tots els verds
iridescents, solemnials, deserts.

Si per atzar passeu per l'Empordà,
veureu més verds dels que jo us sé contar.

Maria dels Angels VAYREDA

La placa de ceràmica amb el vers.

Tot seguit, el degà dels poetes de l'Empordà, en Jaume Maurici, va pronunciar unes paraules d'oferiment, que ell mateix ha resumit de la següent manera:

Amb M.ª dels Angels Vayreda m'uneix, de fa anys, una sòlida amistat mantinguda i matisada per una similitud de vocacions que han fet que els nostres noms es trobessin units moltes vegades en variades oportunitats que cap de nosaltres no hauria provocat.

Però en aquesta ocasió d'avui és a mi, i solament a mi, a qui li escau l'honor d'acompanyar-la en aquest acte d'homenatge col·lectiu, donant-li sempre la dreta, com li correspon per la senyoria no sols del seu nom, sinó per la seva obra literària en els camps de la novel·lística i de la poesia catalanes, projectades des de l'Empordà.

No podia trobar-se millor lloc que un dels relleixos d'aquesta muntanya que aguanta les ruïnes més venerables de la nostra comunitat per a materialitzar-hi l'homenatge que les dones catalanes li dediquen, en aquest any universal de la dona. Ha estat, però, ella la que ha proporcionat els elements del seu homenatge amb aquests versos que ací deixem gravats al bat del vent, de les solellades i de les tempestats.

Sempre he reconegut en ella la difícil facilitat de descriure els seus íntims paisatges, espirituals i materials. Exemple remarcable del que dic el trobem en el començament de la seva novel·la «Encara no sé com sóc», —distingida amb el premi Fastenrath en els Jocs Florals de Barcelona i publicada en una col·lecció que s'ha distingit sempre per l'exigència de les obres seleccionades—, des del qual impulsa l'acció de la novel·la amb un sentiment i una exactitud que cimegen els moments més remarcables de la nostra prosa literària. Els canvis d'espectacle amb què tradueix els periples decisius de la vida d'una dona en la seva estada a Mèxic, terra d'exilis, com abans a París, en una altra novel·la encara inèdita, es conclouen amb el retorn a la terra pairal en el llibre ja publicat, amb el re-descobriments de la pàtria, portant als braços la néta nascuda en altre país, on ella ha deixat els trossos més virils de la seva vida.

En altres llocs he evocat M.ª dels Angels Vayreda com a novel·lista dels retorns. Però avui, des d'aquest petri cadafal on m'han enfilat per a parlar d'ella, la sento propera i llunyana, quan la cerco amb la mirada, i no la veig. Sé que m'escolta, com un element més d'aquesta muntanya que simbolitza les coses per nosaltres més estimades. Ací baix, el blau del mar; enllà, la plana; i el cel que ho cobreix tot. I al voltant d'ella un bon aplec d'amics que han pujat en romiage fins el Mas Ventós que, per més honor, ens acosta amb el seu nom la música callada d'una sardana perduda del nostre Pep Ventura.

Com a resum de les paraules que voldria dir i que no sé dir, deixeu-me formular una promesa. Abans d'anar-me'n, deixaré un bes damunt aquesta terra dura que ara ens sosté. Un bes que s'allargui fins a les pedres del Monestir, allà on voltegen, no sols els vents, sinó també la història passada i la que encara s'ha d'escriure.

El dia que jo falti, serà M.ª dels Angels Vayreda la que, per raó de l'edat, heretarà el deganat de la poesia empordanesa.

Faig un vot final: que es mantingui per molts anys el seu regnat de poesia.

Deixar el «Mas Ventós», malgrat sigui per anar a Sant Pere de Roda, fa sentir quelcom de renúncia o de pèrdua. Es una casa que roman silenciosa guardant secrets de generacions que visqueren en aquells paratges, totes les seves inquietuds i sentiments humans, rodejats per una natura aspra per la terra, i agradablement dolça, acollidora per qui busca en la natura aquest apropament a la comprensió.

Hom i romandria sempre a fi de donar continuïtat a uns sentiments. Per això volguérem esbrinar quin podria ésser el seu futur, ara que els teulats han començat a desfer-se, i que poden caure tots, si no s'hi arriba a temps. I fou agra-dosa la notícia de saber que la duquesa de Montalbo, propietària del «Mas Ventós» cediria

A Sant Pere de Roda.

aquesta veïa casa als «Amics de Sant Pere de Roda», —una associació que es vol crear—, a fi a fi que, una vegada restaurada, fos el seu casal o refugi per tal de celebrar-hi tota mena d'actes culturals.

Després, ja a Sant Pere de Roda, on ens traslladarem, tingueren lloc una sèrie d'actes que s'iniciaren per part de Magdalena Canet que llegí el poema de Maria dels Angels Vayreda. Tot seguit, la poetessa barcelonina Conxita Julià i Ferrés, parlà sobre la importància de la poesia femenina. Cal recordar en aquest moment, que l'homenatge havia estat organitzat per les poetesses catalanes, i que s'esqueia dintre l'Any Internacional de la Dona.

Sobre la projecció que en el món de la cultura i de les lletres té Maria dels Angels Vayreda, va parlar l'Esteve Albert, amb abredades i entusiastes paraules.

Fou la seva germana Montserrat Vayreda —així mateix coneguda poetessa—, la qui va llegir unes adhesions rebudes, recitant uns sonets enviats per Carme Guasch, Octavi Saltor, mossèn Manuel Pont i d'altres, així com uns poemes de la pròpia Maria dels Angels.

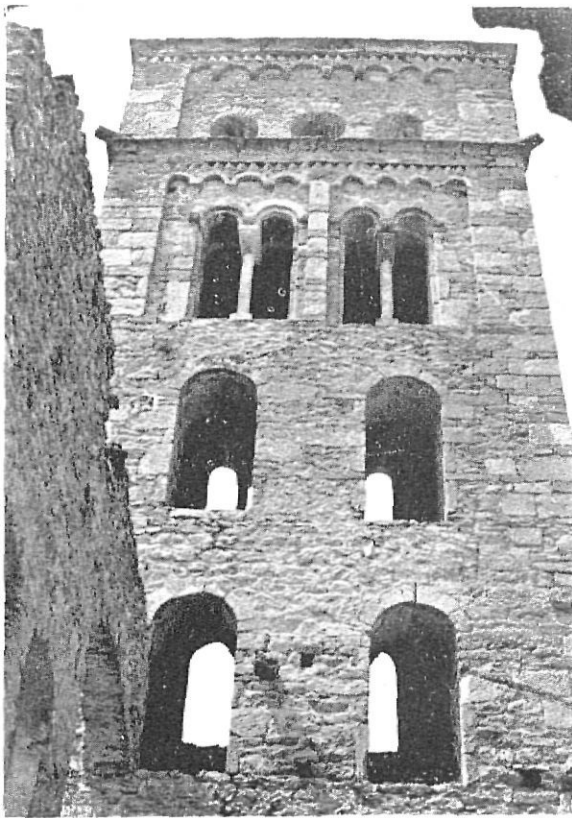
MADRIGAL

**A la meua germana M.^a dels Angels
en el dia del seu homenatge.**

En rendir-te homenatge, t'han pujat a la cima
de Sant Pere de Roda amb l'impuls cordial
d'un poble que t'abraça, d'un poble que t'estima.
Jo et dic, en mig de tots, i amb amor fraternal:

— Som germanes de sang i germanes de rima.
Vols millor madrigal?

Montserrat VAYREDA i TRULLOL

Sant Pere de Roda.

SONET
A Maria dels Angels Vayreda

Dalt de la penya que abraça la plana
vora les pedres de somnis antics,
com em plauria de veure't ufana,
tota voltada de versos i amics!

Empordanesa, per terra llunyana
has fet poemes de goigs i fatics
i contra el mal, —perquè ets fràgil i humana,—
has bastit rimes que et fessin de dics.

En les ruïnes que s'alcen al vent
i són passat i futur i present
vull desgranar-te, humil la meva oda.

Ni aquest indret té poeta més alt
ni han pogut dar-te millor pedestal
que el Monestir de Sant Pere de Roda!

M.^a del Carme GUASCH

**A MARIA DELS ANGELS VAYREDA
PEL SEU HOMENATGE**

I

Aquell vent que et passava per les venes
i t'engendrava pensaments de goig,
va morir de repent. (La teva tarda
complia el deure i enterrava els morts)

Ningú no va sentir l'agut silenci
que et fecundava novament. El plor
—pluja del cor— fou com un crit de vida
i t'infantaves tu amb un altre accent.

Potser amb un altre mot. I vas aprendre
la lliçó de donar-te, poc a poc, en
litúrgics cansaments fressats per tots.

I, nou nada, has volgut fer-te paraula
per a marcar amb un espurneig de foc
la porta dels que han tingut ulls i els perden.

II

Ara escrius sobre carn amb sang que crema
i no s'esborrarà mai més dels ulls
que hagin llegit els versos que avui sembres
com un blat de dolor pels que vindran.

Et mena un gran desfici de fantasmes
(només una ombra-qui sap!) i el solc obert
dels camps recull el teu somriure fràgil
i trist... que mira endins, al·lucinat!

Però tu ets i moriràs essent
la tèbia, dolça, immarcessible dona
que t'encunys cada dia, vencent l'ú-
til reixa del plany que et glorifica
i ens glorifica a tots, escampant versos
pels que has marcat amb un desig de llum!

L'Alba, 5 de juliol del 1975
Manuel PONT i BOSCH

**A MARIA DELS ANGELS VAYREDA; EN EL SEU
HOMENATGE EMPORDANES**

Sabreu com s'ou per sempre més, amiga,
pel ressó, ja immortal del vostre verb.

I el vostre mot no es farà mai esquerp,
com no ho és, per al vent, la bruna espiga.

Potser reposa una deessa antiga
dins aquest clos, amb un batec superb.

Ella inspira l'esclat del nostre Verb
que en vós s'irisa i cap atzar mustiga.

La paraula, en la prosa i en el vers,
mostra l'encuny del seu encant divers
que auriola la parla femenina.

Aquest pedró per sempre més dirà,
que al reialme orejat de l'Empordà
vós hi sereu, i sou, dolça regina.

Octavi SALTOR 6-VII-75

La germana de l'homenatjada Montserrat Vayreda llegint un vers.

En els claustres, l'escriptor Ferran Garrido Pallardó féu la cloenda de l'acte amb paraules de sentiment i admiració vers l'homenatjada. I, ja a la tarda, després de les sardanes al Monestir (patrocinades pel «Foment de la Sardana Pep Ventura» de Figueres, que gentilment volgué col·laborar en la Festa), Magdalena Canet i Maria Dolcs Masferrer oferiren als allí reunits, un recital de cançons i poemes catalans.

Entre el gran nombre de gent que hi veiérem, recordem, entre altres, a Maria Angels Sardà, secretària de l'Institut d'Estudis Europeus de Barcelona, a l'actriu Matilde Casals, així com escriptors i poetes arribats de tots els indrets de Catalunya, i també als components de l'Ajuntament de El Port de la Selva, que patrocinaren els actes.

La terra, els paratges, la gent i els sentiments, es donaren les mans amb comprensiu silenci, en aquesta jornada plena d'emotivitat, d'homenatge a la poetessa que ha sabut estimar sens límits, i expressar-ho amb les paraules justes, fetes poemes.

Cloem la ressenya amb la transcripció d'un altre poema de Maria dels Angels Vayreda.

ENYORANÇA

A la meua filla morta

El camp em dona una flor,
la flor em porta una mirada;
la mirada em duu una llum
i la llum una paraula.

La paraula em duu el record
el record una esperança;
l'esperança em duu una veu,
la veu tot un món que es bada,
tot un món que es bada, un bes,
el bes una esgarrifança,
l'esgarrifança una mà;
la mà em porta una manyaga,
la manyaga em duu la mort,
la mort la flor desfollada...

La flor cau damunt del camp
i sobre meu l'enyorança!

Maria dels Angels VAYREDA